

Od svega onoga što smo im napravili da se uteše, zora je ono što je delotvorno. Kada se tama proseje iz vazduha poput fine meke čađi, a svetlost se lagano raširi sa istoka, tada se svi osim najubogijih pripadnika ljudske rase obodre. To je prizor koji nama besmrtnicima prija, to svakodnevno vaskrsenje malog dometa, tako da se često okupimo na zidinama od oblaka i zurimo nadole ka njima, našim malenima, dok se oni meškolje da bi poželeli dobrodošlicu novom danu. Kakva samo tišina tada zavlada među nama, turobna tišina naše zavisti. Naravno, mnogi od njih i dalje spavaju, ne mareći za ljupku jutarnju smicalicu naše rođake Aurore, ali uvek se nađe i onih koji pate od nesаницe, bolesnika koji nisu u stanju da miruju, nesrećno zaljubljenih koji se nemirno prevrću po svojim krevetima u kojima leže sami, ili naprosto onih koji rano ustaju, imaju posla, upražnjavaju čučnjeve i tuširaju se hladnom vodom, pa onda žurno ispijaju šoljice crne ambrozije. Jeste, manje-više svi oni koji je dočekaju budni ushićeno pozdravljaju zoru, izuzev, naravno, osuđenika na smrt, koji će prvi zrak svetlosti videti poslednji put u njegovom ovozemaljskom životu.

Evo jednog takvog, stoji kraj prozora u kući svoga oca, posmatra kako rani jutarnji sjaj ispunjava nebo iznad gomile drveća sa one strane železničke pruge. Jeste on osuđen, ali ne na smrt, to još ne, već na život u

koji se, kako sam oseća, ne uklapa kako treba. Bosonog je, a na sebi ima pidžamu koju je njegova majka pronašla negde u kući kada je sinoć stigao, pamučnu, dotrajalu, bledoplave boje s prugama tamnije plave boje – čija li je, čija li je bila? Da nije neka njegova, koju je davno nosio? Ako jeste njegova, mora da je to bilo veoma davno, jer on je sada veliki a ona mu je premala, steže ga pod pazuhom i na mestu gde se nogavice račvaju. Ali tako je to sa svim stvarima u ovoj kući, sve ga steže, grebe i čini da se oseća kao da je ponovo malo dete. Ovo ga podseća na vreme kada je bio mali i kada ga je baka lepo oblačila za Božić, ili pak za njegov rođendan, ili već nekakvu svečanu priliku, kako ga je cimala tamo-amoo i pljuckala na prst ne bi li postigla da mu neki tvrdoglavi uvojak kose čvrsto stoji, i kako se on osećao razgolićeno, gore nego da je go golcat, odeven u one već demodirane komplete od tvida s kratkim pantalicama boje ovsene kaše, koji su ga silno grebali a koje ga je starica terala da nosi, a uz to i bele košulje sa uštirkanim okovratnicima, a najgore od svega, one leptir mašne sa škotskim kariranim šarama; pričinjavalo mu je slabašno, osvetničko zadovoljstvo da rastegne njihov elastični držač koliko god je mogao i pusti ga da se vrati u početni položaj uz božanstveno glasan pljeskavi zvuk baš dok je neko držao govor, pevao pesmu ili dok je pop podignutom rukom držao pričesnu hostiju, kako bi uvek pomislio, nalik bolničarki koja tokom izvlačenja bolničke lutrije¹ drži visoko podignuti dobitni broj. Tako je to: život, čvrsto zakopčani život, loše mu pristaje, čini ga odveć svesnim sebe samoga

¹ *Hospital Sweepstakes* (engl.), lutrija koju je Slobodna Država Irska (The Free Irish State) pokrenula 1930. godine u svrhu finansiranja izgradnje i održavanja bolnica, *prim. prev.*

i onoga što sumorno smatra svojom nepromenljivom malodušnošću.

Odnekud, ne vidi se odakle, do njega dopire tiho, prigušeno kloparanje sitnih kopita; to je po svoj prilici poštar koji raznosi rane poštanske pošiljke jašući na poniju, odeven u livreju firme Tern & Taksis,² s trorogim šeširom na glavi i poštanskim rogom okačenim o rame.

Čovek koji stoji kraj prozora zove se Adam. Nije još napunio tridesetu, mladi sin postarijeg oca, „proizvod”, kao što je jednom prilikom načuo svoga oca, koji se dva puta ženio, da kaže uz sarkastični smeh, „moga drugog dolaska”. Dokono se divi zgusnutim senkama boje purpurnog blata pod drvećem. Nekakav dim lebdi nad travom naizgled sive boje u visini gležnjeva. Sve je drugačije u ovo vreme. Jedan kos ranoranilac brzo preleće iskošeno idući odnekud negde drugde, a od njegovog lakiranog krila odbija se odsjaj sunčevog zraka pod uglom; videći to, ne može da se uzdrži od bolne pomisli na crva ranoranioca.³ Zamišlja da do njega dopire slabašni zvuk paničnog pištanja tog stvora koji tako brzo leti.

Postepeno postaje svestan nečega što nije u stanju da identifikuje, nekakvog podrhtavanja koje se oseća svuda unaokolo, kao da i sam vazduh podrhtava. Podrhtavanje dobija na intenzitetu. Preplašen, tiho korakne unazad, povlačeći se u zaštitničku polutamu sobe. Jasno čuje sporo bubnjanje svoga srca. Deo njegovog uma zna šta

² *Thurn-und-Taxis Post*, privatna poštanska služba sa sedištem u Regensburgu kojom je između 1806. i 1867. upravljala Kneževska kuća *Thurn und Taxis* istoimene plemićke porodice, *prim. prev.*

³ Aluzija na englesku izreku *The early bird catches the worm* (Ptica koja porani uhvati crva), *prim. prev.*

se dešava, ali to nije onaj deo koji razmišlja. Sada sve podrhtava. Neki mali mehanizam iza njega u sobi – ne osvrće se da pogleda, ali to mora da je sat – u svojoj utrobi pokreće nekakvo užurbano, srebrnasto cilikanje. Podne daske škripe u strahu. Onda se na levoj strani pojavljuje ta stvar, ogromna, zatupasta na prednjem kraju, slepo gura napred, a onda staje stresavši se i stoji tu ispred drveća, dahćući i izbacujući oblake pare. Svetla u vagonima su još uvek upaljena; od njih zora malo ustukne. Kroz duge prozore vide se pognute glave, nalik glavama tuljana – da li to svi oni spavaju? – a konduker sa svojom mašinicom za poništavanje karata kreće se prolazom između sedišta hvatajući se rukama za naslone sedišta kao da se penje uz neku strmu uzbrdicu. Tišina koja vlada svuda unaokolo je prostrana i deluje nekako uvređeno. Lokomotiva zlovoljno frknu, delovalo je kao da šapama kopa po površinskom sloju zemlje. Niko u kući ne ume da kaže zašto se voz zaustavlja baš na tom mestu svakog jutra. Miljama⁴ unaokolo nema druge kuće, na pruži nema nikakvih prepreka u oba pravca, pa ipak voz staje upravo tu. Njegova majka se više puta žalila železničkoj kompaniji, a jednom prilikom je čak otišla dotle da je napisala pismo nekom članu vlade, ali na njega nikada nije dobila odgovor i pored sve slave svoga muža. „Ne bi mi smetala”, kaže ona ponekad blago žalostivnim tonom, „buka koju voz pravi u prolazu – na kraju krajeva, tvoj otac je u svojoj velikoj mudrosti insistirao na tome da se nastanimo praktično nasred železničke pruge – ali to zaustavljanje voza je ono što me budi.”

Priseća se sna koji je sanjao te noći, jednog njegovog dela. Jurcao je kroz prašinu neke pradavne bitke noseći

⁴ Mile (engl.) = 1,609 kilometara, *prim. prev.*

nešto u rukama, nešto veliko ali ne i teško, nekakav dragoceni ali opterećujući teret – šta li to beše? – a svuda oko njega bila je gomila ratnika koji su se derali dok su odjekivali zvuci sudaranja mačeva i kopalja, šištanja strela u letu, škripanja točkova bornih kočija koji mrve kamenje pod sobom. Neko istorijsko mesto, nekakav rat iz antičke ere.

Razmišljajući o svojoj majci, osluškuje ne bi li čuo njene korake na spratu iznad, budući da zna da je budna. Premda je kuća prostrana i raštrkana na sve strane, podovi su uglavnom od lakiranih golih dasaka, tako da se zvuk lako prenosi i daleko stiže. U ovom trenutku ne želi da se bavi svojom majkom. Uistinu, uvek mu je neugodno da se njome bavi. Nije da on nju mrzi, čak se i ne ljuti na nju, a kažu da toliko mnogo smrtnih sinova ne trpe svoje majke i mrze ih – trebalo bi da pokušaju da izađu na kraj s našim mahnitim i osvetoljubivim majkama, ovde gore na Olimpu okruženom izmaglicom – samo što on ne misli da je ona uopšte nalik majci. Apsurdno je mlada, jedva je dvadeset godina starija od njega, a sve vreme se čini da postaje sve mlađa, ili barem da ne stari, tako da on ima zabrinjavajući osećaj kako je postojano sustiže po godinama starosti. Reklo bi se da je i ona svesna tog fenomena, i da ga ne smatra nimalo čudnim. Zapravo, od kada je postao dovoljno star da bi primetio kako je ona mladolika, zapažao je povremeno, ili barem zamišlja da je zapazio, izvesnu osornost stisnutih usana u ophođenju prema njemu, kao da jedva čeka da on dosegne nekakvo nemoguće zrelo životno doba, pa da onda njih dvoje, najzad parnjaci po godinama starosti, krenu ruku pod ruku zajedno u budućnost koja bi bila – kakva? Bez oca, sada, što se njega tiče, a što

se nje tiče, bez muža. Jer, njegov otac umire. Zato je on ovde, budalastog izgleda u toj odveć maloj pidžami dok posmatra svitanje zore ovoga dana sredinom leta.

Potresen mislima o smrti i umiranju, prisiljava se da ponovo usredsredi pažnju na voz. Jedna od glava tuljana se okrenula, tako da ga preko travnjaka prekrivenog izmaglicom posmatra jedan dečaćić bledog, usukanog lica i ogromnih očiju. Kako samo intenzivno to dete zuri u kuću, kako su gladne njegove oči koje tako ispitivački gledaju – šta li on to traži, kakvo tajno znanje, kakvo otkrovenje? Mladić je ubeđen da taj dečaćić može da ga vidi kako stoji tu, pa ipak, to je valjda nemoguće – valjda prozor spolja izgleda kao prazna crna površina, ili pak, a to bi bio drugi ekstrem, zaslepljujuće plamti sunčevim sjajem boje belog zlata; činilo se da je suncu trebalo mnogo vremena da izađe, ali sada se energično uspinje nebom na istoku. Ako se izuzmu oči koje strastvenim pogledom pretražuju okolinu, dečakove crte lica nisu nimalo upečatljive, odnosno, takav se barem utisak stiče na osnovu onoga što se na tom licu može razabrati sa ove razdaljine. No, šta on to traži pogledom kada se tako upiljio? Sada se lokomotiva nečega prisetila, pa se nekako stresla, šaljući glasni metalni zveket od jednog vagona do drugog, od jedne spojnice do druge, a zatim se to metalno zvere pokrenu; dok se udaljava, zraci sunca koje je odskočilo na nebu sijaju kroz prozore vagona koji promiču, sveteći se sijalicama koje još svetle, posramljujući ih svojom neodoljivom svirepom vatrom. Dečak, izvijajući vrat, zuri u kuću dokle god može. Adamu je hladno, a tabani njegovih bosih stopala neprijatno prianjaju uz ledeno hladne, lepljive podne daske. Još uvek se nije u potpunosti razbudio, već je u